

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โคเนื้อจัดเป็นสัตว์เลี้ยงที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจอย่างหนึ่งของประเทศไทย นอกจากโคเนื้อจะเป็นสัตว์ที่เลี้ยงไว้เพื่อเป็นอาหารของมนุษย์ แต่โคเนื้อยังมีคุณประโยชน์ต่อเกษตรกรไทย อาทิ เลี้ยงไว้ใช้งาน เป็นธนาคารประจำบ้าน เป็นการออมทรัพย์ระยะยาว และนอกจากนี้แล้ว มูลสัตว์ที่เลี้ยงไว้ยังเป็นประโยชน์แก่พืชที่เรียกว่า บัญคอก เป็นอาหารพืชที่มีราคาถูก แต่คุณภาพดีเยี่ยมอีกด้วย รวมทั้งปัจจุบันมีการนำมูลสัตว์ไปใช้ในการเกษตรมากยิ่งขึ้น ซึ่งเดิมการเลี้ยงโคของไทยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้งานในการเกษตรเป็นหลัก เมื่อใช้งานจนอายุมากแล้วจึงปลดจำหน่ายเป็นโคเนื้อต่อมาเมื่อมีการใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตรมากขึ้น เช่น เครื่องไถดิน พรวนดินหรือเครื่องนวด ซึ่งง่ายต่อการดูแล และใช้งานได้ตลอดเวลา ทำให้การใช้แรงงานโคลดน้อยลงเรื่อยๆ ปัจจุบันรูปแบบการเลี้ยงโคจึงเปลี่ยนเป็นการเลี้ยงเพื่อจำหน่ายเป็นโคเนื้อ เนื่องจากความต้องการบริโภคสัตว์เพิ่มสูงขึ้น ทั้งจากความต้องการของประชากรในประเทศ และของนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศ ลักษณะการเลี้ยงจะเป็นการเลี้ยงครั้งละหลายๆตัว และมีรูปแบบเป็นฟาร์มมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันรัฐบาลได้มีนโยบายส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ ซึ่งเป็นโครงการหนึ่งในแผนปรับโครงสร้างและระบบการผลิตทางการเกษตร โดยมีเป้าหมายให้การเลี้ยงโคเนื้อเป็นอาชีพที่ทำรายได้ให้แก่เกษตรกรอย่างสม่ำเสมอ และเพื่อทดแทน การลดพื้นที่ปลูกข้าวนาปรัง ข้าวนาปีในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม อาจกล่าวได้ว่า จากปริมาณความต้องการบริโภคเนื้อสัตว์ที่เพิ่มขึ้น รวมถึงการส่งเสริมจากภาครัฐทำให้เกษตรกรหันมาเลี้ยงโคเนื้อเพื่อการค้ากันมากขึ้น

วัวหรือโคก็เป็นสัตว์ประเภทหนึ่งที่ได้รับการส่งเสริมให้มีการเลี้ยงมากขึ้น โดยเฉพาะในเขตภาคเหนือ ซึ่งเป็นภาคที่มีผลผลิตทางการเกษตรประเภทพืชไร่ น้อยมากเมื่อเทียบกับผลผลิตที่ได้จากภาคอื่นๆ จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีการเลี้ยงโคเนื้อในทุกอำเภอ โดยที่อำเภอสันกำแพงมีการเลี้ยงโคเนื้อจำนวน 9,643 คน ซึ่งมีจำนวนมากเป็นอันดับ 6 ของจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งจังหวัดเชียงใหม่มีทั้งหมด 22 อำเภอ และมีเกษตรกรผู้เลี้ยงจำนวน 1,339 คน ซึ่งมีจำนวนมากเป็นอันดับ 4 ของจังหวัดเชียงใหม่ (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดเชียงใหม่, 2547) ดังตารางที่ 1 โดยที่มีรูปแบบการเลี้ยงแบบชาวบ้าน ส่วนใหญ่จะเป็นการเลี้ยงแบบปล่อยทุ่งให้หากินเองตามธรรมชาติ ไม่ได้เอาใจใส่ดูแลมากนัก จนถึงปัจจุบันนี้สภาพการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกร ก็ยังไม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากนัก โดยเฉพาะความรู้ในด้านการคัดเลือกพันธุ์ และการปรับปรุงพันธุ์โคเนื้อ ยังขาดการพัฒนา และปัญหาเรื่องโรคระบาด โดยไม่มีวิธีการป้องกันการควบคุมโรคอย่างถูกต้องเท่าที่ควร

ตารางที่ 1 จำนวน โคน้ำ แยกเป็นจำนวนที่เลี้ยงและจำนวนเกษตรกร พ.ศ. 2547 จังหวัดเชียงใหม่

อำเภอ	โคน้ำทั้งหมด	
	รวม (จำนวน)	เกษตรกร (ราย)
เมือง	1,184	150
จอมทอง	7,758	681
แม่แจ่ม	18,832	2,655
เชียงดาว	5,360	734
ดอยสะเก็ด	5,093	974
แม่แตง	7,194	878
แม่ริม	3,644	529
สะเมิง	10,212	872
ฝาง	1,284	180
แม่อาย	6,658	1,392
พร้าว	8,510	1,178
สันป่าตอง	3,746	606
สันกำแพง	9,643	1,339
สันทราย	4,572	800
หางดง	5,114	721
ฮอด	13,515	718
ดอยเต่า	16,421	770
อมก๋อย	24,282	2,113
สารภี	655	113
เวียงแหง	4,165	288
ไชยปราการ	897	118
แม่วาง	3,867	778
รวม	162,606	18,587

เนื่องจากลักษณะธรรมชาติของ โคน้ำ มีความแข็งแรงทนทานต่อสภาพดินฟ้าอากาศมีการเจริญเติบโตเร็ว คุณภาพเนื้อเป็นที่นิยมของผู้บริโภค หากมีการเลี้ยงอย่างถูกวิธี เช่น มีการคัดเลือกพันธุ์

การปรับปรุงพันธุ์ การให้อาหารชั้นเสริม การสุขาภิบาล และการป้องกันโรคที่ดี จากเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาถึง สถานภาพการผลิตและปัจจัยที่มีผลต่อสถานภาพการเลี้ยงของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ ในพื้นที่สันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้เนื่องจากมิได้เคยมีผู้ใดทำการศึกษาศาถานภาพการผลิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อในท้องที่ดังกล่าวมาก่อน จึงจะได้ทำวิจัยเพื่อให้ทราบเป็นแนวทางในการเพิ่มศักยภาพของเกษตรกรในการผลิตโคเนื้อให้ประสบผลสำเร็จ และสามารถพัฒนาเป็นอาชีพหลักได้ต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานภาพการผลิตโคเนื้อของเกษตรกรผู้เลี้ยงในอำเภอสันกำแพงจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล ลักษณะทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม และวิธีการผลิตและต้นทุนการผลิตกับผลตอบแทนการผลิตโคเนื้อของเกษตรกร ในอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไขของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อในจังหวัดเชียงใหม่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยครั้งนี้จะสามารถนำไปเป็นแนวทางสำหรับหน่วยราชการหรือเอกชนที่มีความสนใจนำไปพิจารณาในการส่งเสริมประกอบอาชีพการผลิตโคเนื้อเป็นอาชีพเสริมหรือพัฒนาให้เป็นอาชีพหลัก และเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในการวางแผนการวิจัยในขั้นต่อไป

สมมติฐานในการวิจัย

ปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคล ทางเศรษฐกิจและสังคม และด้านสภาพการเลี้ยงมีความสัมพันธ์กับสถานภาพการผลิตโคเนื้อของกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ

ขอบเขตในการวิจัย

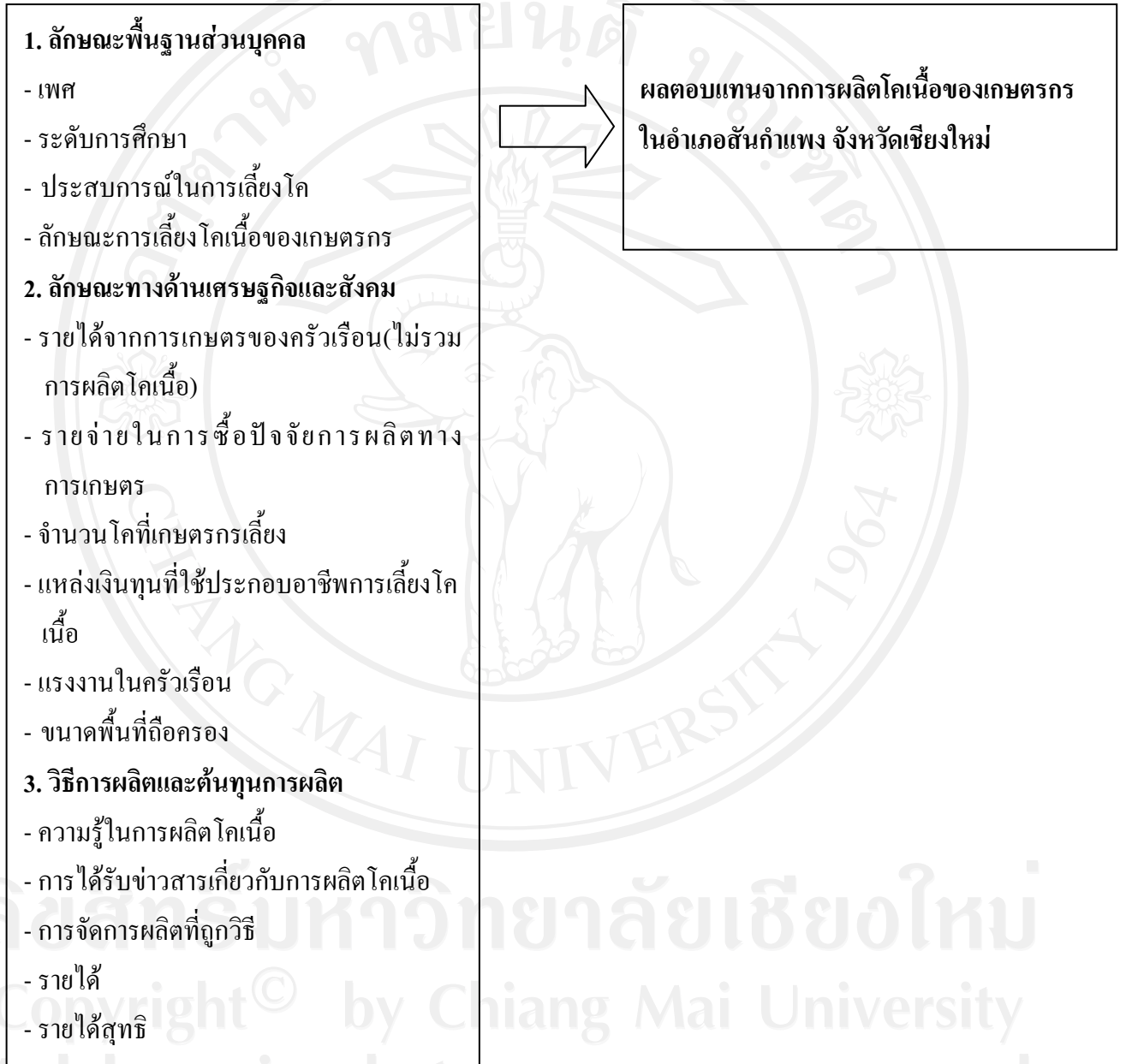
การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับสถานภาพการผลิตโคเนื้อของกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ ในเขตพื้นที่อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ โดยประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ ในตำบลสันกำแพง ตำบลร่องวัวแดง ตำบลแช่ช้าง ตำบลแม่ปูกา ตำบลทรายมูล ตำบลออนใต้ ตำบลบวกค้าง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 139 คน

กรอบแนวคิดในการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

ผู้วิจัยได้สร้างกรอบแนวคิด แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ดังนี้

ตัวแปรอิสระ
(Independent Variables)

ตัวแปรตาม
(Dependent Variables)

นิยามศัพท์

การจัดการผลิตที่ถูกต้องวิธี หมายถึง การจัดการด้านต่างๆที่เกิดขึ้นจากปัจจัยสนับสนุนอื่นๆทุก
อย่างภายนอกตัวโคเนื้อที่สนับสนุนในการเลี้ยงโคเนื้อ

การติดต่อแนะนำจากเจ้าหน้าที่ หมายถึง การพบปะพูดคุยในเรื่องที่เกี่ยวกับวิชาการระหว่างเกษตรกรกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การรับรู้ข่าวสาร หมายถึง การรับทราบข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงโคเนื้อจากสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เอกสารวิชาการ การดูงานและฝึกอบรม

การสุขภาพและการป้องกันโรค หมายถึง การดูแลรักษาความสะอาดโรงเรือนที่ผลิตโคเนื้อ และการใช้วัคซีนป้องกันโรคในโคเนื้อ ซึ่งทำให้โคเนื้อสามารถสร้างภูมิคุ้มกันโรคขึ้นมาได้ตามชนิดของวัคซีน

เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ ในอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
ขนาดพื้นที่ หมายถึง จำนวนไร่ที่ทำกรเกษตรซึ่งเป็นของตนเองหรือเช่าผู้อื่น เป็นจำนวนงาน และไร่

เจ้าหน้าที่ หมายถึง เจ้าหน้าที่ของรัฐและเอกชน ที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ
ผลตอบแทนจากการผลิต หมายถึง รายได้สุทธิ กล่าวคือ รายรับทั้งหมดที่เกษตรกรได้รับจากเลี้ยงโคเนื้อหักลบจากรายจ่ายทั้งหมด

ประสบการณ์ หมายถึง จำนวนเวลาที่ประกอบอาชีพการเลี้ยงโคเนื้อ

รายได้จากการเกษตร หมายถึง จำนวนเงินที่เกษตรกรได้จากภาคการเกษตรอื่น ในรอบปีที่มิใช่รายได้จากการเลี้ยงโคเนื้อ

รายได้จากการเลี้ยงโคเนื้อ หมายถึง จำนวนเงินที่ได้จากการขายโคและมูลโคในรอบปี

รายได้สุทธิจากการเลี้ยงโคเนื้อ หมายถึง ผลตอบแทนสุทธิจากการผลิตโคเนื้อ

รูปแบบการจำหน่าย หมายถึง รูปแบบการจำหน่ายโคเนื้อของกลุ่มเกษตรกรที่ผลิตในจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ จำหน่ายเป็นโคมีชีวิตที่ตลาด จำหน่ายให้กับโรงฆ่าสัตว์ และจำหน่ายให้กับพ่อค้ามารับซื้อตามบ้าน

วัวเนื้อหรือโคเนื้อ หมายถึง โคที่เกษตรกรเลี้ยง โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อจำหน่ายเนื้อโคหรือโคเนื้อทั้งตัว ไม่รวมถึงน้ำหนักและผลิตภัณฑ์อื่นๆ

ศักยภาพของเกษตรกร หมายถึง ความสามารถของเกษตรกรในการผลิตโคเนื้อซึ่งพิจารณาจากรายได้สุทธิจากการผลิตโคเนื้อ

สถานภาพ หมายถึง ลักษณะการผลิต และวิธีการผลิตโคเนื้อ

สถานภาพของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ หมายถึง ลักษณะการผลิตในการผลิตโคเนื้อของเกษตรกรและวิธีการผลิตโคเนื้อของเกษตรกร